

Bolske fjabe i gočice. Biblioteka »Zvizdon«, knjiga II, Urednik Jakov Bačić, Bol 1980, str. 43.

Kada je to god moguće, suvremena folkloristika promatra i proučava djela usmene književnosti u njihovom izvornom kontekstu i u trenutku njihova nastanka. Tako fiksirano djelo jedinstveno je i neponovljivo u svojoj jezičnoj realizaciji. Istraživač ne smije svojevóljno mijenjati nastali tekst čak ni kada mu se čini da kazivač u svome govoru namjerno izbjegava neke izraze iz svog dijalekatskog sustava i zamjenjuje ih književnima. Na oblikovanje teksta osim toga najizravnije utječe i publika jer usmenoknjiževni tekst i nastaje tek međusobnim suodnosom pripovjedača i publike. Zbog toga se međusobno i razlikuju zapisi iste priče i istog pripovjedača u dvije različite pripovjedačke situacije.

Ovaj poduži uvod nam je bio potreban da bismo upozorili na postupke što ih je na već objavljenim pripovijetkama s otoka Brača proveo Đuro Žuljević. On je iz zbirke Maje Bošković-Stulli **Usmene pripovijetke i predaje s otoka Brača** (»Narodna umjetnost«, 11-12, 1975. i »Brački zbornik«, br. 11, 1975) izdvojio i objavio u zasebnoj knjižici **Bolske fjabe i gočice**, dvadeset priča iz Bole. U uvodnoj napomeni knjizi kratko je napisao da se tekstovi objavljeni u njegovoj knjizi ne podudaraju s onima iz Bračkog zbornika »jer su neki leksemi zamijenjeni drugima koji su pripadniji izvornom bolskom govoru, budući da se može osporiti mišljenje Petra Šimunovića koje prihvaća i Maja Bošković-Stulli da jezik kazivača nije iskrivljen, izvještačen, neovjeren«.

Ne znamo zašto su autoru bile potrebne te izmjene i prema kojim ih je kriterijima provodio. Razumjeli bismo da je pošao tragom zapisa Maje Bošković-Stulli i još jednom magnetofonski snimio iste kazivače i iste priče pa nam nakon desetak godina ponudio nove varijante jednom već zabilježenih priča. Međutim, ovakvo interveniranje u tekst

grubo je falsificiranje ovjerenih zapisa. Autor svojevóljno mijenja foneme, lekseme, neke lekseme izbacuje, mijenja čitave rečenice, pa čak skraćuje i prepričava pojedine dijelove priča. Đuro Žuljević, i sam Boljanin, vjerojatno je mislio da najbolje poznaje jezik svoga mjesta i da njegov idiolekt može biti parametrom ostalim mještanima. Kao folklorist potpuno bih se složila s mišljenjem istaknutog lingvистa Petra Šimunovića »da takav jezik kakav nalazimo u pripovijetkama i anegdotama sa Brača nije iskrivljen, izvještačen, neovjeren. On je samo jedan od mogućih kodova kojima se izražava ispitanik.«

Šteta je što danas, kada se ipak rijetko objavljuju zbirke autentičnih zapisa današnjih kazivanja priča, ovakva jedna knjižica doživljava svoje drugo izdanje.

Ljiljana Marks

Ivan Čolović, Književnost na groblju. Zbirka novih epitafa, Narodna knjiga, Beograd 1983, 156 str.

Ovu neveliku ali originalnu knjigu treba pozdraviti kao jedan od priloga koji dokazuju da je i kod nas napokon ozbiljno načeta tabu-tema smrti, tema koju su građanska društva Evrope i Amerike dugo i ustrajno zaobilazila. Nakon što su u nas objavljeni prijevodi nekoliko značajnih djela iz bogate francuske literature o smrti (Ariès, Thomas, Morin) i nakon što su postali poznati i drugi stručni i znanstveni pristupi raznim aspektima tog fenomena (Gorer, Ziegler, Kübler-Ross i drugi) trebalo bi očekivati da prilozi ove vrste i u nas naiđu na bolji doček i odjek u čitalaca, stručnjaka i laika. O krizi smrti u našem društvenom trenutku, tj. o krizi našeg odnosa prema smrti, autor govori kratko u završnom poglavlju svoje knjige dotičući neke od relevantnih tema. Njegov interes usredotočen je na nove epitafe, tj. proširene nadgrobne natpise, koje je au-